

REMARCA I CONTRAST

En una de les pàgines anteriors els soldats llegidors trobaran la nostra contribució a l'homenatge que Catalunya ha tributat darrerament a qua-

Il·lustració del llibre «Fets d'armes de catalans» editat pels «Serveis de Cultura al Front» i tramès gratuïtament als combatents catalans

tre figures representatives del moviment català. Ja remarcuem degudament en aquell article el valor que té avui per a la nostra causa el fet que Catalunya aprofiti totes les avinenteses que se li presenten per a esguardar enrera, i rebre d'aquest esguard a la història la força que li cal per a acomplir les noves gestes que l'hora actual li ha deparat, sense desmerèixer del missatge que ens llegaren els nostres patricis més il·lustres.

Volem consignar ací una coincidència remarcable que es produeix entre dues de les figures homenatjades: Pau Claris i Verdaguer, tots dos eren sacerdots. El fet que avui Catalunya coroní amb el seu millor llorer les testes de dos ministres de l'església és d'una eloqüència excepcional. Desfà la falsa posició atribuïda a la República, i en ella a Catalunya, de perseguir per sistema tot allò que tenia un vestigi religiós.

Ni la República ni Catalunya no han perseguit l'Església ni els seus representants. Si en moments de commoció popular resultaren llançades contra ells les aigües tumultuoses que l'aixecament feixista havia desbordat, no fou contra els representants de l'Es-

glésia, sinó contra els qui no vacil·laven a sacrificar aquesta representació respectable per convertir-se en representants del que de més amoral, de més inhumà i de més egoista hi havia en les forces polítiques i socials d'Espanya.

Per contrast, Catalunya honora dos ministres de l'Església que, perquè eren gelosos del seu ministeri, estigueren sempre al servei de la seva pàtria i vibraren a l'unison amb els batecs de justícia social que sentia el seu poble.

¿Ho han fet així les dignitats eclesiàstiques que es posaren al servei de la facció? ¿Serveixen la seva pàtria provocant i alimentant la invasió estrangera? ¿Es posen al costat dels humils de l'Evangeli servint els potentats que els espolien i els poderosos que els martiritzen i els assassinen? I els pocs que hi hagi a l'altra banda nascuts a Catalunya, ¿creuen servir la seva pàtria prestant suport als qui voldrien arrasar-la i convertir-la en un territori colonial? ¿Es que no saben que, malgrat dir-se defensors de la religió, els facciosos espanyols, si arriba-

va el moment, no vacil·larien a profanar el record i les doctrines, fins dels sacerdots catalans que hagin sentit l'emoció de Catalunya?

Il·lustració del llibre «Raó i Sentiment de la nostra guerra» editat pels «Serveis de Cultura al Front» i tramès gratuïtament als combatents catalans

del poble de Sonilles aquell delicat homenatge, i, sobretot, a quines circumstàncies es devia el fet que l'homenatjat habités el monument. En demanar-li detalls sobre aquesta aspectes, va respondre'm amb un increïble desinterès:

—Això és el que té menys importància de tot plegat. Ni val la pena de parlar-ne...

Jo vaig insistir, és clar, però cada vegada l'home de l'estàtua desviava hàbilment la conversa, i m'obligava a seguir-lo en temes que no m'interessaven gens. El seu interès es limitava a fer-me veure que el que realment tenia valor era el monument, dret i fet com el veïem, i de cap manera la seva història.

Romanguérem al cafè fins ben avançada la tarda. En acomiadar-nos al peu del monument, el personatge estengué el braç assenyalant-lo i; fent una reverència, em digé:

—Ja ho sabeu: aquí teniu una casa i un amic.

L'automòbil havia partit sense mi, és clar. M'hauria d'esperar fins l'endemà i no vaig lamentar-ho gens.

Al vespre, l'hostaler em preguntava:

—Què, ja heu vist el monument?

—Sí—vaig respondre amb una espurna d'esperança—; per cert, que he trobat molt xocant el fet que fos habitat.

—Bé, sí. Això no té res de notable. El que és una cosa fina és el treball del monument. Us heu fixat quina manera de brodar la pedra?

—Naturalment que sí. I a propòsit: què va fer l'home de l'estàtua per merèixer la perpetuitat?

—Ah res: és una cosa poca-solta. D'homes com aquest (i no vull dir pas que sigui una mala persona) en tenen tots els pobles. Del que no poden envanir-se gaires ciutats ni viles és de posseir un monument ni la meitat tan artístic com el nostre...

El diàleg va allargar-se encara una bona estona, però no sortia d'aquest cercle.

Aquell vespre, abans d'anar a dormir, va entrar-me un desig intens de visitar

El monument de Sonilles

(Ve de la pàgina anterior)

l'estàtua a la claror de la lluna. (Cal dir que el taverner m'havia aconsellat aquesta visita com si es tractés d'una veritable gormandaria per a l'esperit.)

Pels carrers ja no circulava gairebé ningú. El soroll de les petjades feia la publicitat de la meua ombra, que em seguia més dòcil que mai.

En entrar a la plaça, vaig veure de seguida el personatge festejant al peu del monument. Ella era una moixa forta, esplèndida. Caminant per sota els arcs de la plaça, vaig acostar-me cautament a la parella amb el desig inconfessable de sorprendre la seva conversa.

Parlaven de mi. L'home de l'estàtua, acariciant-se el plastró, deia:

—M'ha passat una cosa molt divertida, avui. Imagina't que ha vingut un foraster; i després de mirar-se el monument de tots costats, ha cercat la manera de fer la meua coneixença. Jo li he explicat tots els detalls de l'estàtua i la meua història, i després d'escoltar-me amb una gran atenció, ¿vejam si endevines què m'ha preguntat?

—No; no ho sé pas.

—Doncs m'ha preguntat que com era que jo vivia en el monument, i quins mèrits havia contret per merèixer un homenatge com aquest.

La moixa va riure de gust:

—Quin acudit més esplèndid! No se m'hauria ocorregut mai!

—Ni a mi. Fa cinc anys que habito ací i a ningú no li ha donat per enfocar la cosa d'aquesta manera. Sempre se'n veuen de noves!

—Això reforça la meua posició en la discussió d'ahir. El gust per les biografies i les biografies novel·lades, ens faran més mal que bé. Tots ens tornarem una

mica somiatruïtes i anirem pel món considerant les coses per llur cantó més fals...

Van embrancar-se en una polèmica interminable. Jo vaig tornar a la taverna completament eixalat.

L'endemà continuava el viatge fins a Saroles amb una absoluta felicitat.

El meu comunicant va resultar ésser un dels homes més extraordinaris que mai he conegut. Excepcionalment intel·ligent i d'una erudició formidable, tenia l'esperit serè i centrat, que li permetia considerar les coses amb un sentiment d'equilibri i de justesa que m'impressionà fortament.

El meu simple experiment, a les seves mans, va convertir-se en una llei física de gran transcendència. Per a aquell home, jo havia estat un simple agent de la casualitat, jugant per ell el mateix paper que la poma havia jugat per Newton.

Va convertir-se en el meu idol, el meu mirall. Desitjava allargar la meua estada a Saroles per contrastar totes les meves idees i sentiments amb els d'aquell gran savi rural, per modificar-los a estampa seva. Ell em tractava amb una benevolència que mai no oblidaré.

Feia molts dies que desitjava parlar-li de l'estàtua habitada de Sonilles. Quan va presentar-se'm l'oportunitat, vaig preguntar-li:

—Vós deveu conèixer el monument de Sonilles. Com és que l'individu homenatjat no tan sols és viu, sinó que viu dintre mateix del monument?

Amb aquella manera enlairada de valorar les coses, va dir-me:

—Això que em pregunteu, amic meu, no té cap importància, en relació sobretot amb el valor intrínsec del monument. És una peça única, que honora als ulls del món la fina espiritualitat de la nostra ruralia. Una veritable obra d'art.

Des d'aleshores, he cultivat un esperit analític que m'estalvia d'equivocar-me amb molta més freqüència.

AMIC

Núms.

10

i

11

Juny

del

1938

Serveis
de
Cultura
al
Front

Avinguda del
14 d'Abril, 411

Telèfon 72006

BARCELONA